

RŮŽE

Růže, ve svém neobyčejně širokém sortimentu, nabízejí neobyčejně širokou škálu možností jejich použití. O úspěšném pěstování růží rozhoduje především správná volba kultivaru při samozřejmém respektování základních vlastností daných příslušností kultivaru do konkrétní pěstitelské skupiny. Neméně důležitá je správná volba stanoviště, technologie založení a optimální udržovací péče. Zahradnické třídění růží je ve světovém měřítku značně nejednotné a z hlediska popisu technologických aspektů (zakládání i péče) nepoužitelné. Pro účely technologické označujeme jako růže záhonové následující skupiny: růže velkokvěté, růže mnohokvěté (polyantha, polyanthybridy, floribudny, grandiflory) a v podstatě také miniaturní růže.

Současné uplatnění růží ve veřejném prostoru zcela neodpovídá významu tohoto rodu. Je tomu tak i přesto, že aktuální sortiment např. půdopokryvných odrůd (částečně i sadových) je přímo předurčený pro nejruznější formy použití ve veřejném prostoru. Toto konstatování se opírá o analýzu stavu údržby zeleně ve statisticky průkazném vzorku obcí.

Na základě statistického šetření bylo zjištěny charakteristiky vypovídající o zastoupení záhonů růží v systémech zeleně obcí:

- záhony růží představují 0,07 % podíl z celkové výměry zeleně všech obcí
- záhony růží představují nejvyšší podíl na výměře následujících funkčních typů:
 - parkově upravená plocha (0,1138 %)
 - zeleň obytných souborů (0,112 %)
 - zeleň zdravotnických zařízení (0,105 %)

Z rozboru ekonomiky udržovací péče mmj. vyplývá, že:

- záhony růží představují 1,89 % podíl z celkových nákladů na údržbu zeleně
- nejvyšším nákladem se záhony růží podílí na údržbě těchto funkčních typů:
 - zeleň zdravotnických zařízení (2,9 %)
 - parkově upravená plocha (2,73 %)
 - zeleň obytných souborů (2,46 %)

Uvedené údaje

1. VÝCHODISKA, DEFINICE

Základní východiska pro výsadbu rostlin definuje ČSN 83 9021 - výsadba rostlin:

- Hloubka výsadby: plané růže a mladé rostliny vypěstované z dřevitých řízků je třeba sázet asi o 5 cm hlouběji, než rostly na předchozím stanovišti.
- Hloubka výsadby: růže očkované v krčku je nutno sázet tak hluboko, aby místo očkování bylo zakryto asi 4 cm zeminy.
- Urovnání, kypření a čištění výsadbových ploch: Růže očkované v kořenovém krčku se musí nakopčit tak, aby byla zakryta nejméně tři očka.

Základní východiska pro rozvojovou a udržovací péči definuje ČSN 83 9051 - Práce ve výsadbách:

- Řez rostlin: U okrasných trvalek, záhonových růží a letniček je nutno začišťovat, popřípadě odstříhovat odkvetlé a odumřelé části rostlin.
- Hnojení: Má-li se hnojit, dávky hnojiv je třeba omezit na nezbytnou míru v souladu se stanovištěm a pěstební cílem. Dávkování živin se má určovat na základě stanovení obsahu živin v půdě. Tabulka obsahuje upozornění na roční dávky živin, jejichž horní hranice by neměla být překročena.

	N g.m ⁻² .rok ⁻¹	P ₂ O ₅ g.m ⁻² .rok ⁻¹	K ₂ O g.m ⁻² .rok ⁻¹	MgO g.m ⁻² .rok ⁻¹
Růže	8 až 16	6 až 10	8 až 16	1,0 až 2,0
¹⁾ Rozdělit na 2 dávky: 1. dávka na začátku vegetace březen/duben 2. dávka asi červen/červenec				

- Ochranná opatření na zimní období: Mají-li být choulostivé rostliny chráněny v zimě před mrazem, slunečním zářením a větrem, lze to provést např. zakrytím nebo svázáním, nakopčením růží, důkladnou zálivkou stálezelených rostlin, vyzvednutím a uskladněním hlíz a cibulí citlivých na mráz. (NÁRODNÍ POZNÁMKA: Výsadby v krajině je nutno chránit i proti volně žijící zvěři, např. repelenty, chráničkami, ploty apod.)
- Ochranná opatření na zimní období: Zimní ochranu je nutno na jaře včas odstranit.

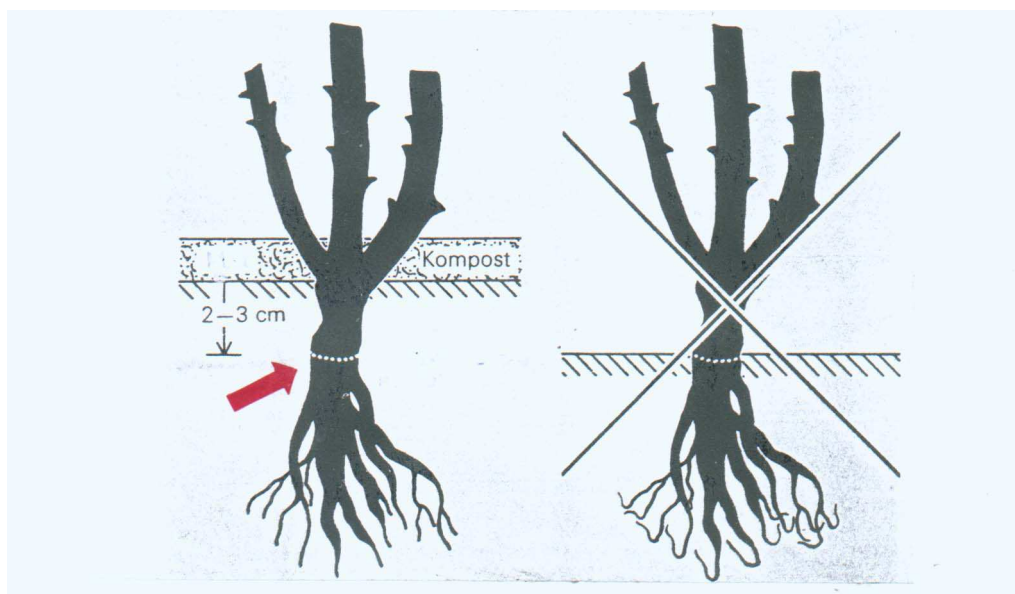
2. TECHNOLOGIE VÝSADBY RŮŽÍ

2.1. Výběr a příprava stanoviště

- optimální je východní a jihovýchodní expozice
- nutná hluboká orba (rytí na dva rýče) či ryglování
- jako základní hnojení je nevhodnější kompostovaný chlévský hnůj v dávce cca 5 kg/m²
- doplnění chybějících živin

2.2. Výsadba

- podzimní termín výsadby je výhodnější: po 15. říjnu – do konce listopadu podle počasí, jinak až na jaře (zvláště stromkové a pnoucí)
- kořeny. mírně zakrátíme, odstranění poraněných částí
- výhony při podzimní výsadbě: zakrátíme pouze s ohledem na manipulaci
- výhony při jarní výsadbě – zakrácení podle principu: bujně rostoucí kultivary zakracujeme méně, slabě rostoucí více, výhony odstraňujeme 5 až 8 mm nad očkem (aby očka nezaschla)
 - záhonové růže: 3-5 oček
 - keřové, popínavé: 5-7 oček
- hloubka: místo očkování je cca 4 cm pod úrovní půdy
- následné přihrnutí kompostem, péče o vláhu

Obr.č. 1. Hloubka výsadby**2.3. Spon výsadby**

Správně zvolený spon výsadby je rozhodující pro vývin rostlin i pro dosažení požadovaného kompozičního účinku. Volbu správného sponu podmiňuje dokonalá znalost kultivarů. Orientačně lze doporučit spony uvedené v tabulce:

Tab.č. Spony při výsadbě růží				
Skupina	Vzdálenost v cm/ počet rostlin na m2			
	velmi malá	malá	střední	velká
Velkokvěté a mnohokvěté	35/7	40/6	45/5	50/4
Miniaturní	25/16	30/12	33/9	35/8
Půdopokryvné	33-35/8-9	50-60/3-4	60-70/2-3	70-100/1-2
Botanické a sadové - ve sponu	xx	0,8-1 m	1-1,5 m	1,5-1,8 m
Botanické a sadové - soliterně	xx	1,0-1,5 m	1,5-2 m	2,5-3 m

2.3. Zajištění výsadby, dokončovací péče

- při podzimním termínu výsadby: v předjaří zakrácení výhonů, nakopčení výsadby, popř. doplněno pokládkou smrkového chvojí

3. ROZVOJOVÁ A UDRŽOVACÍ PÉČE

Základním pravidlem následné péče o výsadby je v principu snaha o udržení optimálního pěstebního prostředí - optimum je však různé pro jednotlivé skupiny. Záhonové růže jsou na péči nejnáročnější – obecný model viz kap.3.2.

3.1. Udržovací řez

Udržovací řez je nejnáročnějším opatřením udržovací péče a vychází především z obecného požadavku na rovnoměrné a bohaté kvetení v každém roce, (popř. opakované vícekrát za rok). Jedná se tedy primárně o řez na podporu kvetení. Pro tento řez platí přiměřeně obecné principy řezu keřů (viz.kap.X.x.). Podle doby a pěstebního cíle můžeme řez rozdělit na letní a jarní.

3.1.1. Udržovací řez letní

Termín řezu: po uplynutí prvního období květu

Pěstební cíl: dosažení opakovaného kvetení (remontantní odrůdy), zamezit oslabení keřů tvorbou semen.

Princip řezu: obecně-čím hlouběji řežeme, tím více růžový keř zeslabujeme

- odkvetlá poupata u velkokvětých růží – odstraňujeme nejvýše se třemi normálními listy, resp. na nejlépe vyvinuté očko (viz.obr.)
- u růží s květenstvím – celé květenství najednou nebo postupně podle povahy odrůdy

3.1.2. Udržovací řez (před)jarní

Termín řezu: před rašením

Pěstební cíl: dosažení opakovaného kvetení (remontantní odrůdy), zamezit oslabení keřů tvorbou semen.

Princip řezu: podpora tvorby letorostů a tedy kvetení

Principy řezu jsou popsány pro jednotlivé skupiny růží a doplněny obrazovými přílohami

Růže velkokvěté

- podle tloušťky výhonu a kondice celé rostliny ponecháváme asi 3 - 6 oček, pokud chceme květy do vázy ponecháváme pouze 3-4 očka

Růže mnohokvěté (polyantha, polyanthybridy, floribudny, grandiflory)

- řez více-méně uniformní na stejnou výšku, množství ponechaných oček závisí plně na odrůdě, kondici rostliny
- rozdíly podle jednotlivých pěstitelských skupin a konkrétních kultivarů

Miniaturní růže

- pocházející z *Rosa chinensis varia minima*, použití: pouze 15-30 cm: obruby, rabata, skalky
- řez obdobný jako u velkokvětých růží

Půdopokryvné růže

- po výsadbě nutno dosáhnout během 2-3 let plný zápoj
- kvetoucí pouze jedenkrát ročně: délku nejčastěji nezkracujeme, odstraňujeme pouze suché a staré dřevo

- opakovaně kvetoucí: každoroční řez výhonů nejméně o 1/2, odstraňování starého dřeva

Pnoucí růže

- šetříme mladé výhony - na nich v následujícím roce květy
- odstraňujeme: „odplozené dřevo“, zahušťující výhony
- cíl řezu: vytvoření nových výhonů
- způsob řezu nutno přizpůsobit charakteru odrůdy

Základní pěstitelské podskupiny pnoucích růží vymezené s ohledem na řez

- jednou kvetoucí (původ z *Rosa multiflora* a *r. wichuraiana*) tzv. "ramblery"
 - tvoří dlouhé výhony přímo z báze na nich květy
 - jaro: zkracujeme pouze namrzlé konečky výhonů
 - po odkvětu: hlavní řez - odstranění přestárých výhonů
- opakovaně kvetoucí
 - nové výhony většinou na starším dřevě, ne na bázi
 - na vedoucích výhonech se snadno tvoří obrost - tento zkracujeme

Climbing růže (popínavé čajohybridy)

- nejsou u nás mrazuvzdorné
- odstranění staršího dřeva, zkrácení tenkých výhonů, ochrana proti zmrznutí

Parkové (sadové) růže:

- pouze úprava průklestem, prosvětlení keřů, zmlazování (často nutné-rozklesání)

Historické skupiny růží

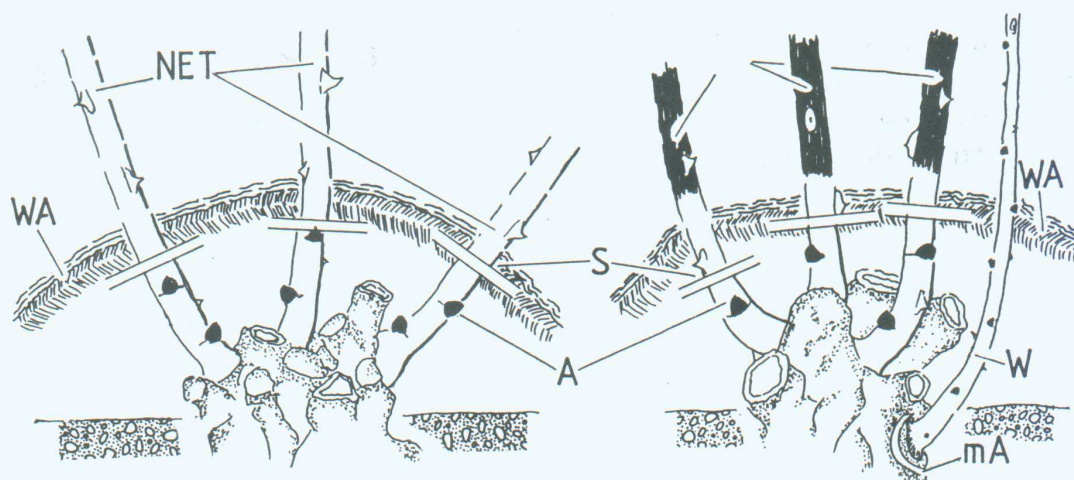
- např. *Rosa alba*, "Bourbonky", "Stolisté růže" - *Rosa centifolia*, "Damascenky", "Mechovky" - *Rosa centifolia muscosa*, aj.
- péče o dobrý pěstební stav – odstranění starého dřeva, podpora mladých výhonů nejlépe z báze rostliny

X.3.2. Technologie udržovací péče – záhonové růže:

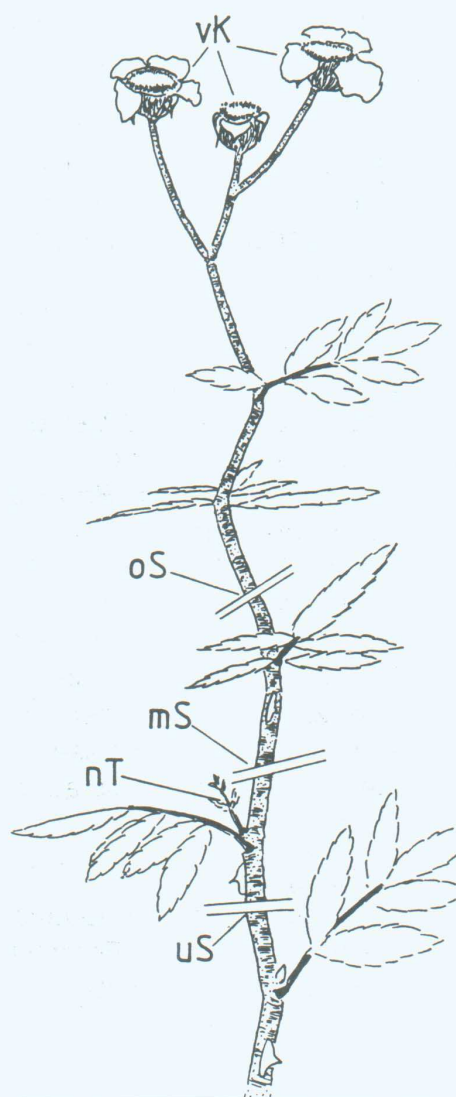
Pracovní operace (p.o)	Počet opakování v IT			Poz.
	1. IT	2.IT	3.IT	
Jarní odhrnutí	1	1	1	
Jarní řez	1	1	1	
Hnojení minerálním hnojivem	2	1	1	60 g P+K, 60 g NPK/m ²
Hnojení kompostem	0,3	0,2	0,2	45 kg/m ²
Zálivka	5	2	0	
Odplevelení s nakypřením	5	3	2	
Nakypření bez odplevelení	2	1	0	
Ochrana proti škůdcům a chorobám				dle potřeby
Odstranění zbytku květů	5	3	2	
Odpichnutí okrajů	5	3	2	
Přihnutí keřů /nakopčení/	1	1	1	

PRINCIPY JARNÍHO A LETNÍHO ŘEZU U ZÁHONOVÝCH RŮŽÍ

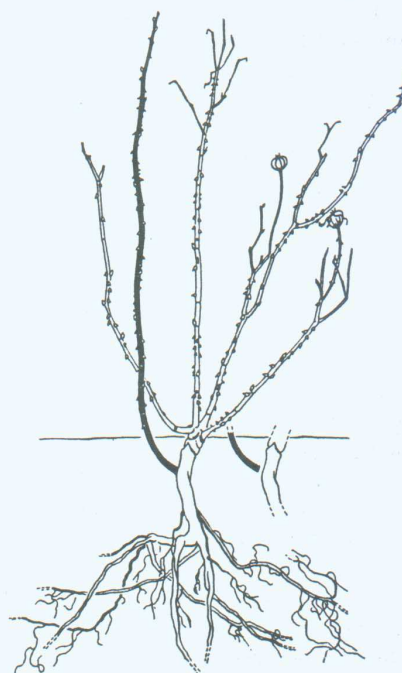
A) JARNÍ ŘEZ

B) LETNÍ ŘEZ

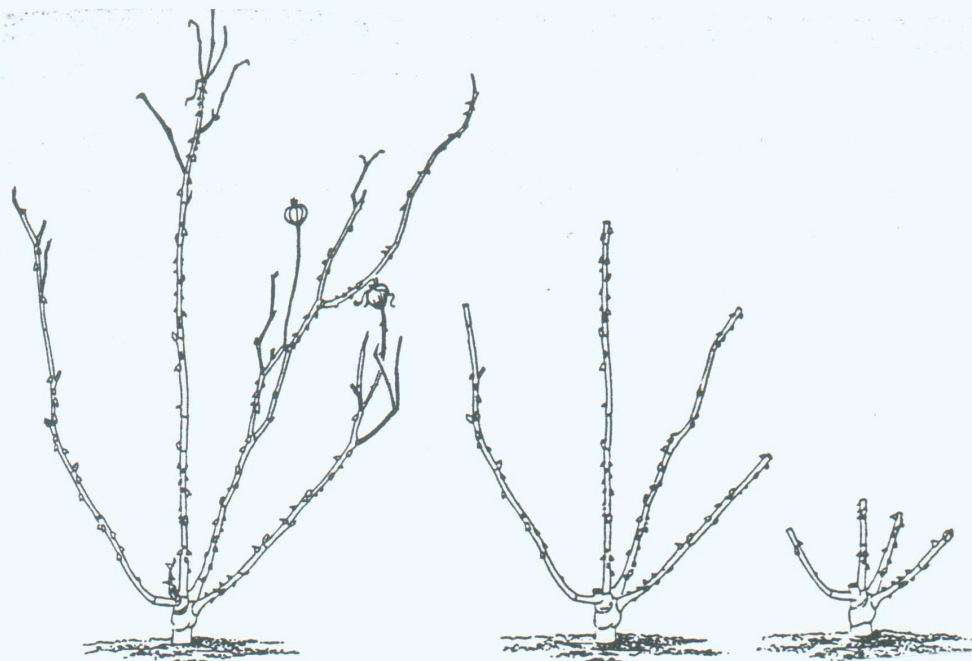
C) ODSTRANĚNÍ PODRŮSTAJÍCÍ PODNOŽE

PRINCIP ŘEZU ZÁHONOVÝCH RŮŽÍ

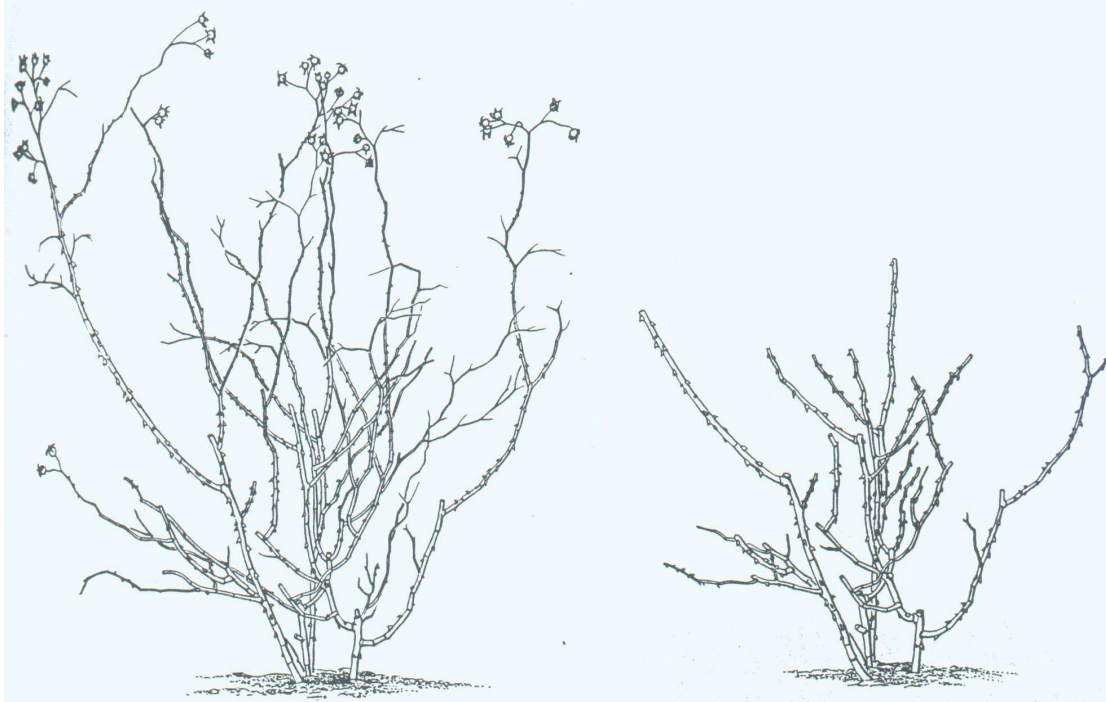
ŘEZ RŮŽÍ PODLE SKUPIN

1) ZÁHONOVÉ (VELKOKVĚTÉ A MNOHOKVĚTÉ)

☞ podzimní zkrácení - po jarním odkrytí řez podle odrůdy a síly výhonu (slabý výhon řežeme silně, silný výhon slabě

Např. Bujně rostoucí polyantky, soliterní keř - zkrácení výhonů

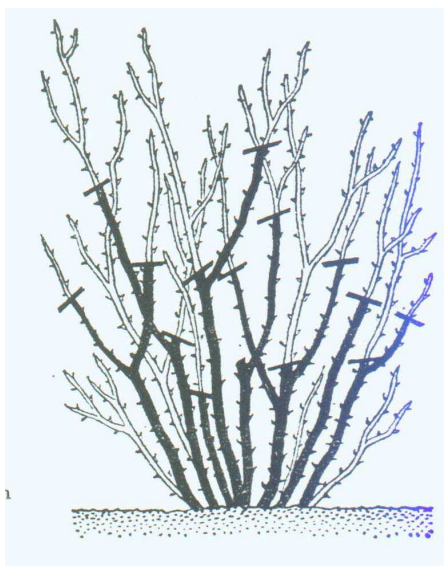

PRINCIP ŘEZU PARKOVÝCH RŮŽÍ

Obr. 1. Příklad řezu parkových růží (před a po řezu)

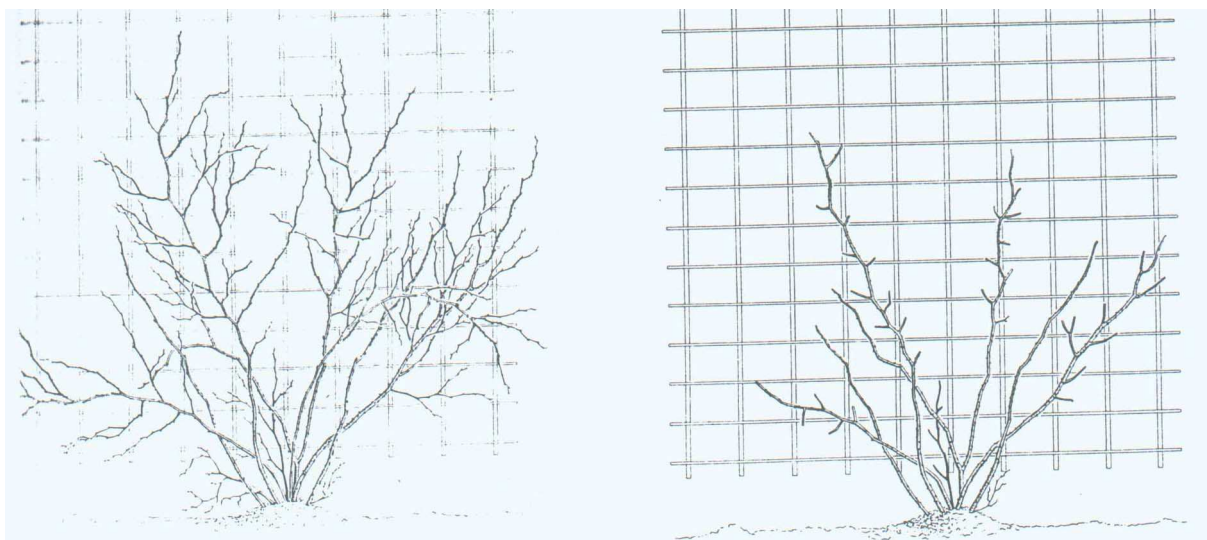
Obr. 2 Příklad řezu parkových růží (před a po řezu)

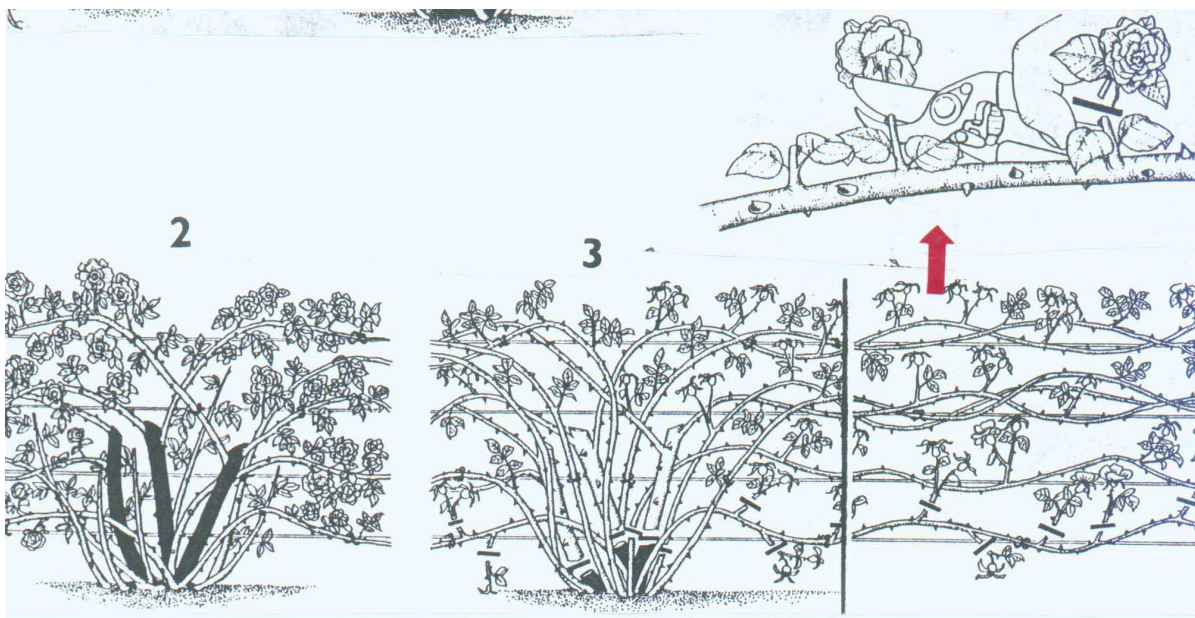
PRINCIP ŘEZU POPÍNAVÝCH RŮŽÍ

Příklad řezu popínavých růží kvetoucích „na krátkém dřevě“ – celkový stav před a po řezu

- nové výhony většinou na starším dřevě, ne na bázi
- na vedoucích výhonech se snadno tvoří obrost - tento zakracujeme

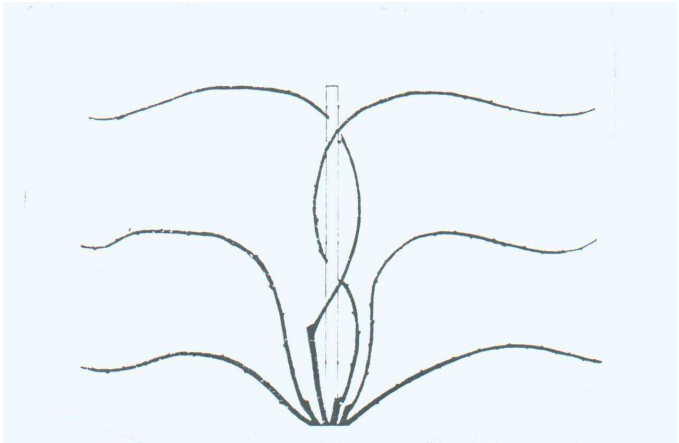
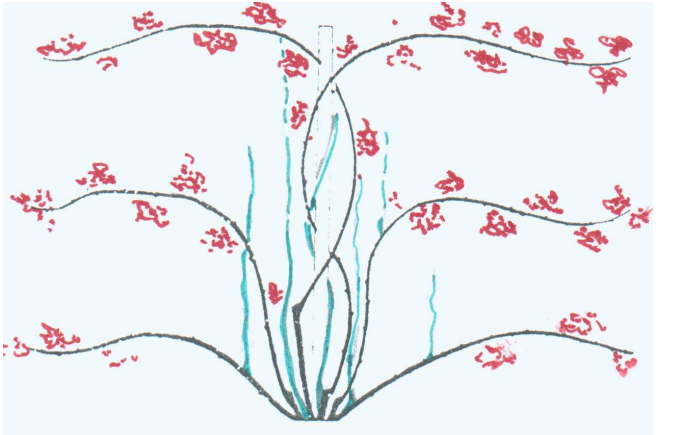
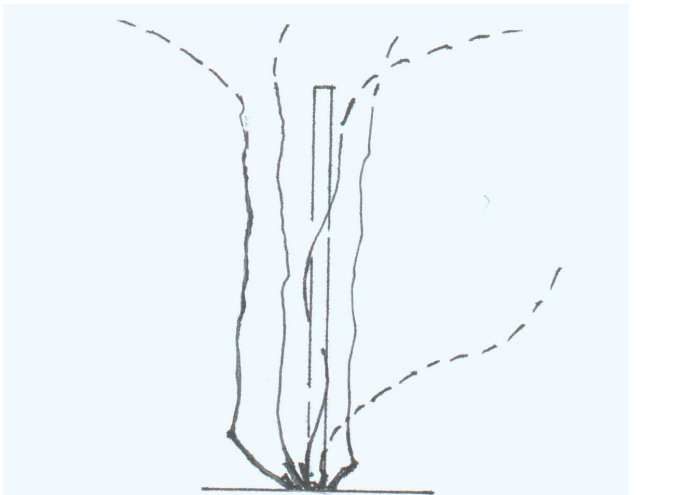
Příklad řezu popínavých růží kvetoucích „na krátkém dřevě“ – detail před a po řezu

PRINCIP ŘEZU POPÍNAVÝCH RŮŽÍ

Příklad řezu popínavých růží kvetoucích „na dlouhém dřevě“

- jednou kvetoucí růže (původ z *Rosa multiflora* a *r. wichuraiana*) tzv. "ramblery"

	
A) Stav keře na jaře (po odstranění části konců výhonů poškozených mrazem)	
	
B) Stav keře v době květu s vyznačením nových výhonů obrůstajících z báze keře	
	
C) Stav keře po odkvětu – odstraněny celé výhony, které v tomto roce nesly květy, čárkovaně naznačen další růst v průběhu zbytku vegetačního období.	